

Zakres rozszerzony – moduł 44

Europa wśród światowych mocarstw

Opracowanie:

Jerzy Sowa

nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie
w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Czesława Miłosza
w Gryficach

SPIS SLAJDÓW

- ***Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym:*** 3 – 17
- ***Ład międzynarodowy:*** 18 – 19
- ***Wymiary potęgi amerykańskiej:*** 20 – 29
- ***Międzynarodowe role Stanów Zjednoczonych:*** 30 – 32
- ***Mocarstwa regionalne:*** 33 – 42

Bibliografia: 43 – 44

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

**Podstawowe wyznaczniki geograficzno-demograficzne
międzynarodowego potencjału UE (stan 2013 r.)**

Lp.	Kategoria danych	Unia Europejska
1.	Liczba państw	28
2.	Powierzchnia całkowita	4 381 376 km ²
3.	% powierzchni świata (lądów)	ok. 3,00%
4.	Liczba ludności	ok. 512 000 000
5.	Gęstość zaludnienia	116 osób/km ²
6.	% ludności świata	ok. 7,20%

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Podstawowe wyznaczniki geograficzno-demograficzne międzynarodowego potencjału UE (stan 2013 r.) cd.

Unia Europejska dysponuje poważnym potencjałem geograficzno-demograficznym, chociaż niektóre wskaźniki (jak jej terytorium) plasują ją za innymi największymi aktorami na scenie globalnej. Tak jest w przypadku potencjału ludnościowego, UE należy pod tym względem do czołówki światowej.

Na uwagę w tej kwestii zasługują trudno mierzalne cech takie, jak:

- ✓ bogactwo kulturowe UE,
- ✓ stabilność struktur społecznych państw UE,
- ✓ brak poważniejszych konfliktów na tle etnicznym w UE.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

**Podstawowe wyznaczniki ekonomiczne
międzynarodowego potencjału UE (stan na 2011-2012 r.)**

Lp.	Kategoria danych	Unia Europejska
1.	PKB – wysokość (w mld USD)	16 584,00 mld USD
2.	PKB – wysokość na osobę (w tys. USD)	32 021 USD
3.	% PKB świata	ok. 23,00%
4.	Eksport (% eksportu świata)	15,5%
5.	Import (% importu świata)	16,4%

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Podstawowe wyznaczniki ekonomiczne międzynarodowego potencjału UE (stan na 2011-2012 r.) cd.

Gospodarka UE – mierzona pod względem wartości wyprodukowanych towarów i usług (PKB) – jest **największą gospodarką świata** (w ostatnich latach wyprzedziła gospodarkę USA – wynika to m.in. z rozszerzenia Unii Europejskiej do 28 państw).

Unia Europejska zajmuje także **pierwsze miejsce na świecie** w handlu międzynarodowym, zarówno w eksporcie, jak i w imporcie międzynarodowym. Atutem UE jest nowoczesność i konkurencyjność europejskich przedsiębiorstw oraz rosnąca rola (mimo kryzysu) wspólnej waluty euro.

Euro jest dziś drugą pod względem znaczenia międzynarodową walutą świata, po dolarze USA. Sektory publiczne i prywatne w krajach trzecich nabywają i używają euro do wielu celów, w tym do wymiany handlowej i jako rezerwy walutowe.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Podstawowe wyznaczniki ekonomiczne międzynarodowego potencjału UE (stan na 2011-2012 r.) cd.

Natomiast mankamentem UE w stosunku do USA czy Japonii jest wyraźnie niższy (o około 30%) poziom życia obywateli, mierzony wskaźnikiem PKB na głowę mieszkańca.

Wynika to z przyjęcia do UE w ostatnich 9 latach aż 13 nowych państw, co spowodowało z jednej strony wzrost potencjału gospodarki UE, z drugiej strony pogorszyło wiele ogólnounijnych wskaźników, zwłaszcza tych mierzonych per capita.

Potencjał ekonomiczny stwarza Unii Europejskiej szerokie możliwości ich wykorzystania na arenie międzynarodowej.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał społeczny Unii Europejskiej

Potencjał społeczny – obecny i przyszły potencjał rozwojowy UE wynikający ze struktury ludności, sytuacji na rynku pracy, poziomu wykształcenia oraz skali innowacyjności gospodarek państw unijnych.

Unia Europejska charakteryzuje się dość niskim przyrostem naturalnym (wzrost liczby ludności UE jest spowodowany przede wszystkim kolejnymi rozszerzeniami i migracją osób pochodzących z państw trzecich). W związku z tym zaczyna się nasilać proces starzenia się społeczeństw państw unijnych. Z jednej strony jest to zjawisko pozytywne – wzrasta średnia długość życia dzięki lepszym warunkom socjalnym i zdrowotnym, z drugiej zaś strony powoduje to coraz większe nakłady na środki socjalne, co staje się powoli obciążeniem dla ogólnego rozwoju społeczno-gospodarczego, zwłaszcza w mniej zamożnych państwach UE.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał społeczny Unii Europejskiej cd.

Struktura ludności UE jest podobna do sytuacji w Japonii. Natomiast społeczeństwo amerykańskie jest młodsze od społeczeństwa UE, co w przyszłości może skutkować tym, że Unia Europejska ma mniejsze szanse w rywalizacji z USA. Jeśli chodzi o potencjał siły roboczej, to Unia Europejska dysponuje większą liczbą rąk do pracy niż USA i Japonia, ale wyraźnie przegrywa w tej kwestii z Chinami czy Indiami. Atutem UE jest duża wydajność pracowników i ich stosunkowo wysokie kwalifikacje. Natomiast mankamentem UE, jeżeli chodzi o konkurowanie np. z Chinami czy Indiami, są dość wysokie koszty siły roboczej, szczególnie w krajach starej Unii. Pojawienie się na unijnym rynku pracy dużej liczby pracowników z nowych państw członkowskich spowodowało obniżenie kosztów europejskiej siły roboczej, ale także zmniejszyło wskaźniki wydajności pracy, co nie polepszyło znacząco konkurencyjności gospodarki unijnej.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał społeczny Unii Europejskiej cd.

W ostatnich latach najpoważniejszym problemem Unii Europejskiej w sytuacji na rynku pracy jest utrzymujące się dosyć wysokie bezrobocie (około 11% - 2013 r.), szczególnie wśród ludzi młodych do 25 roku życia.

Mimo pewnych niepokojących tendencji, które powodują, że UE ma gorsze warunki do konkutowania na arenie międzynarodowej, to jednak dysponuje dość dużym potencjałem społecznym.

Unia Europejska ponadto posiada znacznie lepsze niż USA czy Japonia systemy zabezpieczeń socjalnych dla swoich obywateli.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał naukowo-technologiczny

Potencjał naukowo-technologiczny dotyczy takich kwestii jak poziom wykształcenia młodzieży, liczba studentów, nakłady na badania naukowe, rozwój technologiczny, ilość patentów i sposób wykorzystania patentów itp.

W kwestii wykształcenia młodzieży Unia Europejska ma podobne osiągnięcia jak USA, a wyższe niż Japonia – świadczy o tym dosyć wysoki poziom wskaźnika skolaryzacji, zwłaszcza w uzyskaniu średniego wykształcenia.

Unia Europejska ma gorsze wskaźniki niż USA w liczbie studentów – liczba studentów w UE to około 3,6% ludności, natomiast w USA – 5,7% ludności. Pod tym względem UE wyprzedza Japonię. Ponadto w USA są wyższe niż w Unii nakłady na szkolnictwo wyższe: 1,5% PKB w porównaniu z 1,1% PKB w UE.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał naukowo-technologiczny cd.

Również nakłady na badania naukowe oraz rozwój technologiczny liczone jako odsetek PKB są w Unii Europejskiej znacznie mniejsze niż w USA i Japonii – w UE ok. 2% PKB, w USA i Japonii ok. 3% PKB.

Jeżeli chodzi o zakres i sposób wykorzystania patentów naukowo-technicznych to na państwa członkowskie Unii Europejskiej przypada ok. 25% ogólnoświatowej liczby patentów rodzimych (czyli opracowywanych na miejscu przez badaczy w danym kraju), co jest wskaźnikiem lepszym niż w przypadku USA, ale słabszym niż w przypadku państw azjatyckich, na czele z Japonią.

Dużo gorsza sytuacja jest w dziedzinie importu patentów, a więc w zakresie uzależnienia rozwoju danej gospodarki od napływu myśli naukowo-technicznej z zagranicy.

Państwa unijne są od takiego napływu uzależnione w stopniu o wiele wyższym niż Stany Zjednoczone i Japonia.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał naukowo-technologiczny cd.

W ostatnich latach UE zaczyna przeznaczać więcej funduszy na innowacje. Strategia ta ma pomóc UE w doścignięciu globalnych liderów w dziedzinie innowacji – Korei Południowej, USA i Japonii.

Unia Europejska ma wystarczający potencjał naukowo-technologiczny, aby w przyszłości odgrywać większą rolę w tej kwestii na arenie międzynarodowej.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Pomoc rozwojowa i humanitarna

Unia Europejska jest największym donatorem pomocy rozwojowej na świecie, przypada na nią około 50% całej globalnej Oficjalnej Pomocy Rozwojowej.

Również Unia Europejska udziela około 30% globalnej pomocy humanitarnej, jest zatem największym jej dostarczycielem.

Natomiast należące do niej państwa świadczą około 25% takiej pomocy.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał militarny i wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa

Potencjał militarny jest największą słabością Unii Europejskiej. Unia Europejska w zasadzie nie dysponuje własnymi siłami zbrojnymi. Większość państw członkowskich UE należy do NATO, mimo to trudno mówić o wspólnej polityce wojskowej w ramach UE, chociaż pojawiły się inicjatywy i działania, które mają doprowadzić do zmiany tej sytuacji. Taką inicjatywą była decyzja o powołaniu do życia europejskich sił szybkiego reagowania, liczących ok. 50-60 tys. żołnierzy delegowanych przez państwa członkowskie i podlegających strukturze dowodzenia UE. W efekcie zaczęto tworzyć Europejskie Grupy Bojowe, jest to właściwy krok do wzmocnienia potencjału UE.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Potencjał militarny i wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa cd.

Niestety armie państw europejskich są znacznie mniej zaawansowane technologicznie w stosunku do armii USA i praktycznie nie są zdolne do przeprowadzenia większych operacji militarnych bez pomocy amerykańskiej. Równie trudno jest porównywać potencjał militarny UE z innymi wschodzącymi supermocarstwami.

Unia Europejska posiada także wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, ale nie jest ona spójna – wynika to z rozbieżności polityk zagranicznych poszczególnych państw członkowskich i często niemożności uzgodnienia wspólnego stanowiska.

Mimo to UE od 2003 r. prowadzi własne cywilne i wojskowe operacje w celu rozwiązywania różnych kryzysów. Jest jednak mocno zależna od NATO, zwłaszcza w kwestiach uzbrojenia i logistyki.

Wyznaczniki potęgi znaczenia UE w świecie współczesnym

Unia Europejska jest globalnym i wszechstronnym uczestnikiem stosunków międzynarodowych. Jest potentatem ekonomicznym, naukowo technologicznym, kulturowo-cywilizacyjnym oraz silnym ośrodkiem oddziaływania na państwa sąsiednie i dalsze regiony świata. Jednak aby być w pełni mocarstwem światowym Unia Europejska musi znacznie wzmocnić swój potencjał obronny i prowadzić spójną politykę zagraniczną.

Ład międzynarodowy

Pojęcie ładu międzynarodowego

Ład (porządek, system) międzynarodowy – to zbiór podmiotów międzynarodowych (państwowych i niepaństwowych) połączonych wzajemnymi relacjami (nadrzędności, równorzędności, podrzędności; zależności, niezależności; rywalizacji, kooperacji) o charakterze politycznym, ekonomicznym, społecznym, informacyjnym, militarnym itp. i działający wedle przyjętych wspólnie lub narzuconych reguł (konwencji, dyktatu, prawa międzynarodowego).

Ład międzynarodowy

Typy ładów światowych

Ład jednobiegunowy (monocentryczny) – w stosunkach międzynarodowych dominuje jedno główne supermocarstwo (np. dominacja USA po zakończeniu zimnej wojny).

Ład dwubiegunowy (bipolarny) – dominacja i rywalizacja dwóch głównych mocarstw (supermocarstw) wyraźnie dominujących nad pozostałymi (np. USA i ZSRR w latach 1945-1991).

Ład wielobiegunowy – o losach świata decyduje kilka najbardziej wpływowych mocarstw. Może on występować zasadniczo w dwóch typach:

- **kolektywno-paternalistyczny** – między mocarstwami jest zgoda co do podstawowych celów systemu.
- **blokowy** – występuje wtedy, gdy mocarstwa grupują się w przeciwstawne koalicje.

Wymiary potęgi amerykańskiej

Podstawowe wyznaczniki geograficzno-demograficzne potencjału USA (stan 2013 r.)

Lp.	Kategoria danych	Unia Europejska
1.	Powierzchnia całkowita	9 629 091 km ²
2.	% powierzchni świata (lądów)	ok. 6,50%
3.	Liczba ludności	ok. 316 300 000
4.	Gęstość zaludnienia	33 osoby/km ²
5.	% ludności świata	ok. 4,50%

Wymiary potęgi amerykańskiej

Podstawowe wyznaczniki geograficzno-demograficzne potencjału USA (stan 2013 r.) cd.

Stany Zjednoczone są trzecim lub czwartym pod względem wielkości państwem na świecie (w zależności od źródeł informacji – niektóre źródła podają, że USA są większe od Chin – wtedy USA są 3 miejscu, inne źródła podają, że USA są mniejsze od Chin – wtedy oznacza to 4 miejsce).

Pod względem liczby ludności USA zajmują trzecie miejsce na świecie.

Wymiary potęgi amerykańskiej

**Podstawowe wyznaczniki ekonomiczne
potencjału USA (stan na 2011-2012 r.)**

Lp.	Kategoria danych	Unia Europejska
1.	PKB – wysokość (w mld USD)	15 684,7 mld USD
2.	PKB – wysokość na osobę (w tys. USD)	49 922 USD
3.	% PKB świata	ok. 20,00%
4.	Eksport (% eksportu świata)	10,5%
5.	Import (% importu świata)	15,5%

Wymiary potęgi amerykańskiej

Podstawowe wyznaczniki ekonomiczne potencjału USA (stan na 2011-2012 r.) cd.

Gospodarka USA – mierzona pod względem wartości wyprodukowanych towarów i usług (PKB) – jest **największą gospodarką świata** spośród wszystkich państw, ustępuje tylko gospodarce UE. Stany Zjednoczone zajmują 2 miejsce na świecie (zaraz za UE) w imporcie i 3 miejsce na świecie w eksporcie (za UE i Chinami). Gospodarka amerykańska charakteryzuje się dużo większym liberalizmem ekonomicznym niż gospodarki krajów UE. W USA są też o wiele niższe podatki i znacznie mniejszy interwencjonizm państwa w gospodarkę. Ponadto w USA nie ma tak rozległych zabezpieczeń socjalnych jak w UE.

Dolar jest dziś pierwszą pod względem znaczenia międzynarodową walutą świata.

Wymiary potęgi amerykańskiej

Podstawowe wyznaczniki ekonomiczne potencjału USA (stan na 2011-2012 r.) cd.

Stany Zjednoczone są największym producentem żywności na świecie. Posiadają wysoko rozwinięte rolnictwo, w którym użytki rolne stanowią 45% powierzchni kraju, co z kolei stanowi 9% areалу światowego. Ponad 5% powierzchni upraw obejmuje sieć nawadniania oraz sztucznych zbiorników wody (szczególnie w Nowym Meksyku, Dolinie Kalifornijskiej, Teksasie i Arkansas).

USA odgrywają wiodącą rolę na świecie w przemyśle wydobywczym, jednak rozmiar produkcji przemysłowej USA sprawia, że zasoby krajowe w wielu dziedzinach nie zaspokajają zapotrzebowania na surowce mineralne i dlatego kraj ten jest ich największym importerem w świecie niektórych surowców (np. ropy naftowej, rud żelaza, miedzi, cynku i ołowiu, cyny, boksytów, uranu, manganu, kobaltu, antymonu).

Wymiary potęgi amerykańskiej

Podstawowe wyznaczniki ekonomiczne potencjału USA (stan na 2011-2012 r.) cd.

Stany Zjednoczone są światowym potentatem w produkcji samolotów zarówno pasażerskich, jak i wojskowych oraz w dziedzinie elektroniki i nowych technik.

USA są drugim pod względem wielkości na świecie producentem energii elektrycznej, zajmują również drugie miejsce w produkcji samochodów osobowych i ciężarowych.

Wymiary potęgi amerykańskiej

Potencjał militarny USA

Stany Zjednoczone dysponują współcześnie najpotężniejszą i najbardziej nowoczesną armią na świecie.

Pod względem liczebności armia USA jest na drugim miejscu na świecie.

Liczebność sił zbrojnych USA – stan na 31.01.2013 r.

Lp.	Rodzaj sił zbrojnych	Liczba żołnierzy
1.	Siły Lądowe (Army)	541 291
2.	Marynarka Wojenna (Navy)	317 237
3.	Korpus Piechoty Morskiej (Marine Corps)	195 338
4.	Siły Powietrzne (Air Force)	333 772
5.	Straż Wybrzeża (Coast Guard)	42 357
Razem siły zbrojne USA		1 429 995

Wymiary potęgi amerykańskiej

Potencjał militarny USA cd.

Armia amerykańska jest armią zawodową, którą wspiera dodatkowo Gwardia Narodowa oraz Rezerwa.

Armia USA posiada najnowocześniejsze uzbrojenie spośród wszystkich armii świata. USA posiadają największy budżet obronny na świecie, co przekłada się na znaczną przewagę technologiczną nad innymi państwami. Wysokość tego budżetu w 2010 roku wyniosła 693 mld USD, co stanowiło 45,7% ogólnych światowych nakładów na zbrojenia. Natomiast łączny udział Wielkiej Brytanii, Francji, Chin, Japonii, Niemiec, Rosji i Indii w nakładach na zbrojenia wyniósł 26,1% ogólnych światowych nakładów na zbrojenia. Przewaga USA na polu militarnym jest więc przygniatająca, armia amerykańska pod względem jakości uzbrojenia, technik walki i nowatorskich technologii wyprzedza konkurentów w znaczny sposób.

Wymiary potęgi amerykańskiej

Kultura

Stany Zjednoczone są potęgą w dziedzinie kultury. Kultura amerykańska jest atrakcyjna, ponieważ stanowi zlepek różnych tradycji, kultur i ma charakter heterogeniczny. Stanowi mieszanekę różnych wzorów i wartości, przez co nie jest monokulturowa. Amerykańska kultura jest wszechobecna na świecie poprzez telewizję, Internet, książki, filmy – przenika ona do świadomości innych kultur. Kultura amerykańska służy do promocji różnych wartości (politycznych, ekonomicznych, obyczajowych itp.). Dzięki kulturze USA kształtują i promują swój wizerunek państwa, przyczyniając się tym do wzmocnienia jego pozycji. O popularności amerykańskiej kultury na świecie świadczy chociażby liczba amerykańskich filmów emitowanych w różnych stacjach telewizyjnych i kinach na całym świecie.

Wymiary potęgi amerykańskiej

Nauka

USA są również potęgą w dziedzinie nauki. W ostatnich 25 latach Amerykanie uzyskali aż 2/3 Nagród Nobla w dziedzinie nauk ścisłych. W Stanach Zjednoczonych publikuje się najwięcej prac naukowych, artykułów naukowych oraz popularno-naukowych. Stany Zjednoczone wiodą prym także w rozwoju naukowym i technologicznym. Rozwój nauki spowodował, że USA posiada najbardziej innowacyjną gospodarkę świata. Świadczy o tym liczba uzyskanych patentów (27% patentów na świecie pochodzi z USA).

Stany Zjednoczone są światowym liderem w dziedzinie nowoczesnych technologii. Rozwój nauki przyczynia się do utrzymania przez Stany Zjednoczone pozycji supermocarstwa.

Międzynarodowe role Stanów Zjednoczonych

Mimo pewnych problemów zewnętrznych i wewnętrznych Stany Zjednoczone pozostają w dalszym ciągu liderem politycznym świata. USA są kluczowym członkiem najważniejszych organizacji międzynarodowych, takich jak ONZ, NATO czy WTO, ich składka na rzecz Narodów Zjednoczonych wynosi ponad 20% budżetu organizacji. Pozostają też najważniejszym filarem wojskowym i politycznym NATO. Bez zgody USA praktycznie nie jest możliwy wybór nowego Sekretarza Generalnego ONZ czy przyjęcie nowego członka do WTO. Z reguły szefem Banku Światowego jest Amerykanin.

Stany Zjednoczone prowadzą bardzo aktywną politykę zagraniczną i mają niezwykle rozbudowaną służbę dyplomatyczną (w 2012 r. posiadali aż 275 placówek dyplomatycznych).

Międzynarodowe role Stanów Zjednoczonych

USA jako supermocarstwo angażuje się w wielu regionach świata (np. Bliski Wschód, Afganistan) na różne sposoby (m.in. utrzymując tam swoje jednostki wojskowe lub podejmując samodzielnie albo z sojusznikami różnego rodzaju interwencje).

Ważną rolę w polityce zagranicznej USA odgrywa kwestia ułożenia stosunków z Rosją i Chinami. Po 11 września 2001 roku kolejnymi priorytetami amerykańskiej polityki zagranicznej stały się: walka z terroryzmem i walka z rozprzestrzenianiem się broni masowego rażenia.

USA są także absolutnym liderem w produkcji i handlu bronią. Według Congressional Research Service (CRS) w latach 2002-2009 USA dostarczyły innym państwom broń o łącznej wartości 95 miliardów dolarów, co stanowiło 35% globalnej całości, a konkurować mogła z nimi jedynie Rosja (24%).

Międzynarodowe role Stanów Zjednoczonych

Stany Zjednoczone odgrywają także ważną rolę na świecie w innych dziedzinach. Udzielają bardzo dużej pomocy finansowej świadczonej na rzecz rozwoju demokracji, na ochronę praw człowieka, na cele humanitarne a także na wsparcie dla krajów rozwijających się oraz cele humanitarne.

USA aspirują również do roli modelu cywilizacyjnego dla innych państw, promując wartości takie jak demokracja, swobody obywatelskie, prawa człowieka, wolność gospodarcza czy dobre zarządzanie. Dla wielu ludzi na całym świecie USA jawią się jako raj zapewniający wolność i dobrobyt.

Stany Zjednoczone nadal pozostają najpotężniejszym państwem świata, prawdziwym supermocarstwem o potężnej pozycji gospodarczej, politycznej, militarnej, kulturowej i naukowej. Jeszcze przez wiele lat prymat USA nie będzie zagrożony, pomimo usilnych starań niektórych państw (np. Chin).

Mocarstwa regionalne

Mocarstwo – państwo, które ze względu na swój potencjał militarny oraz ekonomiczny pełni ważną rolę na świecie i potęgą, a zarazem siłami wpływów przewyższa inne państwa, wykazuje odpowiednią rolę, kreuje w znacznym stopniu stosunki międzynarodowe we wszelkich dziedzinach.

Współczesne mocarstwa można podzielić na:

- **mocarstwa globalne (supermocarstwa)** – zdolne do działań w skali globalnej we wszystkich dziedzinach stosunków zewnętrznych,
- **mocarstwa regionalne** – odgrywają dominującą rolę w danym regionie,
- **mocarstwa sektorowe** – państwa mające uznany na świecie status mocarstwowy w jednej dziedzinie (np. produkcja energii itp.)

Mocarstwa regionalne

Wyznaczniki mocarstwowości regionalnej

według Niemieckiego Instytutu Spraw regionalnych i Globalnych:

- dokładne określenie miejsca państwa w regionie,
- potwierdzenie tego miejsca przez inne państwa oraz własną politykę wewnętrzną i zagraniczną,
- rozszerzanie wpływów ekonomicznych, politycznych i ideologicznych,
- rozbudowa potencjału wraz z uwzględnieniem sfery militarnej,
- poczucie integracji z regionem,
- wypracowywanie projektów bezpieczeństwa regionalnego i udział w nich,
- utrzymywanie ożywionych kontaktów w sferze regionalnej połączone z aspiracjami ponadregionalnym, w tym współpraca z innymi mocarstwami.

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne (na podstawie: Piotr Ostaszewski, Międzynarodowe stosunki polityczne. Zarys wykładów, Warszawa 2008.)

Region	Mocarstwo w regionie	Charakterystyka państwa – atrybuty
Azja Wschodnia	Chiny	Największy potencjał demograficzny, szybki wzrost gospodarczy, bardzo duże wpływy w Azji i coraz większe w Afryce, stały członek Rady Bezpieczeństwa, najliczniejsza armia na świecie i dobrze uzbrojona (broń nuklearna, budowa lotniskowców).
	Japonia	Najwyższy w regionie wskaźnik PKB (drugi na świecie), drugi w Azji Wschodniej kraj pod względem potencjału ludnościowego i budżetu obrony narodowej, kraj należący do grupy najbogatszych państw świata, jeden z najbardziej technologicznie zaawansowanych krajów świata.

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne cd.

Region	Mocarstwo w regionie	Charakterystyka państwa – atrybuty
Azja Południowa	Indie	Drugi pod względem zaludnienia kraj na świecie (ponad 1 mld mieszkańców), największy pod względem liczby mieszkańców kraj o systemie demokratycznym, najwyższy wskaźnik PKB w regionie, duży wzrost gospodarczy, największy w regionie budżet obrony narodowej, posiada broń nuklearną, rakiety balistyczne, lotniskowiec, prowadzi program badań kosmicznych.
	Pakistan	Szósty pod względem liczby ludności kraj na świecie, posiada broń nuklearną i rakiety balistyczne średniego zasięgu, napięte stosunki z Indiami.

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne cd.

Region	Mocarstwo w regionie	Charakterystyka państwa - atrybuty
Europa	Francja	Trzecia gospodarka w Europie (pod względem PKB), stały członek Rady Bezpieczeństwa ONZ, drugie miejsce w Europie pod względem wydatków na obronę narodową, posiada broń nuklearną oraz międzykontynentalne pociski balistyczne oraz lotniskowiec z napędem atomowym.
	Niemcy	Najwyższy w Europie wskaźnik PKB, najludniejszy kraj na kontynencie, trzecie miejsce w Europie pod względem wydatków na obronę narodową.
	Włochy	Duże znaczenie ma strategiczne położenie między Europą Środkową, Południową, Afryką Północną i Bliskim Wschodem, jeden najbogatszych członków Unii Europejskiej, piąta pod względem wielkości gospodarka Europy, członek G-8, dosyć duże wydatki na obronę.

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne cd.

Region	Mocarstwo w regionie	Charakterystyka państwa – atrybuty
Europa	Wielka Brytania	Druga gospodarka w Europie, członek stały Rady Bezpieczeństwa ONZ, największy budżet obrony narodowej w Europie, posiada broń nuklearną oraz międzykontynentalne pociski balistyczne oraz lotniskowiec.
	Rosja	Szóste miejsce na świecie pod względem PKB, członek stały Rady Bezpieczeństwa ONZ, posiada arsenały nuklearne, bombowce strategiczne, międzykontynentalne pociski balistyczne, nowoczesne lotnictwo, drugi po Arabii Saudyjskiej eksporter ropy naftowej, posiada znaczne zasoby naturalne.
Ameryka Łacińska	Brazylia	Największe i najludniejsze państwo w regionie, największy wskaźnik PKB w regionie), największy budżet obrony narodowej, dosyć dobrze uzbrojona armia, posiada lotniskowiec.

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne cd.

Region	Mocarstwo w regionie	Charakterystyka państwa – atrybuty
Ameryka Łacińska	Argentyna	Drugi pod względem obszaru kraj w regionie, trzeci pod względem PKB, czwarty pod względem liczby mieszkańców, największy producent gazu ziemnego w regionie.
	Meksyk	Drugie miejsce pod względem wskaźnika PKB w regionie, największy eksporter w Ameryce Łacińskiej, drugi w regionie budżet obrony narodowej, druga pod względem liczebności armia, największy w regionie, a szósty na świecie producent ropy naftowej.
Bliski Wschód	Egipt	Najludniejszy kraj w regionie, drugie miejsce pod względem PKB w Afryce Północnej, najsilniejsza armia w Afryce Północnej, trzeci budżet obrony narodowej Afryki Północnej, obecnie państwo znajduje się w kryzysie.

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne cd.

Region	Mocarstwo w regionie	Charakterystyka państwa – atrybuty
Bliski Wschód	Iran	Bardzo duże wpływy polityczne w świecie muzułmańskim, silna armia – dąży do uzyskania broni nuklearnej, wpływ na światowe ceny ropy naftowej, czwarty producent ropy naftowej na świecie, a piąty eksporter ropy naftowej.
	Izrael	Posiada broń nuklearną i bardzo dobrze wyszkoloną i uzbrojoną armię, czwarta pozycja w regionie pod względem wysokości PKB, nowoczesna gospodarka, kilkakrotne zwycięskie wojny z państwami arabskimi, bardzo dobre stosunki z USA.
	Arabia Saudyjska	Szczególna pozycja w świecie muzułmańskim ze względu na miejscowości Mekka i Medyna, drugie miejsce po Turcji pod względem PKB w regionie, największy na świecie producent i eksporter ropy naftowej, największe zasoby ropy naftowej

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne cd.

Region	Mocarstwo w regionie	Charakterystyka państwa – atrybuty
Bliski Wschód	Turcja	Najwyższy wskaźnik PKB regionie, członek NATO, drugi po Arabii Saudyjskiej budżet obrony narodowej, silna armia, wyjątkowa pozycja strategiczna, aspiruje do członkostwa w Unii Europejskiej.
Afryka Południowa	Republika Południowej Afryki	Największa gospodarka na Afryce, liczne bezpośrednie inwestycje firm w krajach sąsiednich, które pozostają w gospodarczej zależności od RPA, największy budżet obrony narodowej w Afryce, dosyć nowoczesna armia, duże złoża surowców naturalnych.
Afryka Zachodnia	Nigeria	Największy pod względem liczby mieszkańców kraj Afryki, największe PKB w regionie, największy budżet obrony narodowej w regionie, jeden z czołowych producentów ropy naftowej – znaczące jej zasoby.

Mocarstwa regionalne

Mocarstwa regionalne cd.

Część mocarstw regionalnych dąży do uzyskania statusu supermocarstw lub mocarstw ponadregionalnych. Są to przede wszystkim Chiny, Rosja, Indie. Także bardzo dużym potencjałem dysponują mocarstwa europejskie (dawne mocarstwa światowe) Francja i Wielka Brytania. Również Brazylia ma ambicje, aby odgrywać większą rolę nie tylko w regionie.

Bibliografia

- *Armed Forces Strength Figures for January 31, 2013* [online] [dostęp 05.08.2013]. Dostępny <http://siadapp.dmdc.osd.mil/personnel/MILITARY/ms0.pdf>
- *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, Roman Kuźniar i inni, Warszawa 2012.
- *Międzynarodowe stosunki polityczne*, pod red. Marka Pietrasia, Lublin 2007.
- Milczarek Dariusz, *Potencjał UE w stosunkach międzynarodowych (część 1)*, „Studia Europejskie”, nr 1/2005, s.9-29.
- Milczarek Dariusz, *Potencjał UE w stosunkach międzynarodowych (część 2)*, „Studia Europejskie”, nr 2/2005, s.9-27.
- Ostaszewski Piotr, *Międzynarodowe stosunki polityczne. Zarys wykładów*, Warszawa 2008.
- Przemysław Pacuła, *Kondycja supermocarstwa. Wizerunek międzynarodowy, problemy wewnętrzne* [online] [dostęp 04.08.2013]. Dostępny www.bbn.gov.pl/download/1/.../56_rap_kondycja_supermocarstwa.pdf
- *Rola międzynarodowa* [online] [dostęp 05.08.2013]. Dostępny http://www.stosunkimiedzynarodowe.info/kraj,USA,rola_miedzynarodowa
- *Społeczeństwo i polityka. Podstawy nauk politycznych*, pod red. Konstantego A. Wojtaszczyka, Wojciecha Jakubowskiego, Warszawa 2007.

Bibliografia

- *Stany Zjednoczone jako supermocarstwo* [online] [dostęp 05.08.2013]. Dostępny <http://stosunki-miedzynarodowe.pl/bezpieczenstwo/1539-stany-zjednoczone-jako-supermocarstwo>
- Szpak Konrad, *Siły zbrojne Stanów Zjednoczonych* [online] [dostęp 05.08.2013]. Dostępny <http://www.psz.pl/tekst-31941/Armia-Stanow-Zjednoczonych-Ameryki>
- *Unia Europejska* [online] [dostęp 18.07.2013]. Dostępny <http://europa.eu>
- Zajączkowski Kamil, *Unia Europejska wobec problemów rozwojowych świata – w kierunku (nie)spójnej polityki UE*, „Studia Europejskie” , nr 2/2010, s.9-37.
- Żurawski vel Grajewski, *Bezpieczeństwo międzynarodowe wymiar militarny*, Warszawa 2012.